

Тверезовська А. Ю.
*студентка групи Ю-04 юридичного факультету
Сумського державного університету*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНА ПРИРОДА ПРАВОВІДНОСИН ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У світлі демократизації суспільних відносин в Україні відбувається оновлення адміністративного права України, метою якого є гарантування прав людини і встановлення цивілізованого паритету між інтересами особи та держави. Концепція реформи адміністративного права 1998 року визначила основні засади його розвитку і реформування, згідно з якими створено Державну виконавчу службу. Віднесення цієї служби до органів виконавчої влади потягло за собою зміну місця інституту виконавчого провадження в системі права України. Довгий час правовідносини виконавчого провадження перебували в сфері цивільного процесуального права. Зокрема, науковці М.Й. Штефан і В.В. Баранкова досліджували проблеми цивільно-процесуальної науки і були прихильниками віднесення виконавчого провадження до цивільного процесу.

Проте, незважаючи на формальне закріплення процедури виконавчого провадження в межах цивільного процесуального права, ряд радянських учених акцентували увагу на відмінній від цивільно-процесуальної природі виконавчого провадження. Зокрема, звертаючи увагу на адміністративну природу виконавчого провадження, іншої позиції дотримувалися М.К. Юков, В.М. Шерстюк, Ю. Білоусов. Так, М.К. Юковим ще в 1975 році було визначено виконавче провадження як галузь права – виконавче право, але його думка не знайшла прихильників і фактично виконавче провадження продовжувало залишатися складовою цивільного процесуального права.

Звернувши увагу на неоднорідність правовідносин, що виникають при виконанні рішень різних юрисдикційних органів, та правовідносин цивільного процесу В.М. Шерстюк також зробив висновок про самостійність виконавчого провадження.

Підтримуючи позицію В. М. Шерстюка, Ю. Білоусова вказувала, що виконавче провадження повинно бути повністю відокремлене від будь-якої галузі права і, зокрема, від цивільного процесуального, та зайняти самостійне місце в системі права.

Є всі підстави стверджувати, що виконавче провадження – один із видів адміністративних проваджень. Відповідно, правовідносинам, що виникають під час реалізації виконавчого провадження, властиві адміністративно-правові

ознаки. Адміністративно – правові відносини – це урегульовані нормами адміністративного права суспільні відносини, що виникають у сфері діяльності виконавчої влади.

У теорії адміністративного процесу предметом правового регулювання визнається система суспільних правовідносин, що виникають між органами владних повноважень, їх посадовими особами, судом, з одного боку, та фізичними чи юридичними особами з іншого боку, щодо визнання, реалізації і захисту інтересів особи і держави у сфері публічних відносин та розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, визначеному адміністративним процесуальним законодавством. У цьому загальному визначенні предмету адміністративного процесуального права містяться елементи, властиві виконавчим правовідносинам. Так, одним із обов'язкових учасників виконавчих (процесуальних) правовідносин є орган владних повноважень – державна виконавча служба та її посадова особа – державний виконавець. З іншого боку учасником виконавчих правовідносин виступають фізичні та юридичні особи, а в окремих випадках також держава, які виступають в якості стягувача – уповноважена особа, та боржника – зобов'язана особа. Ініціатором таких відносин виступає стягувач або його представник, який реалізує своє право на реальний захист (відновлення) порушених прав та інтересів.

Відносини, що складаються між державними виконавцями та іншими учасниками виконавчого провадження є публічно-правовими, оскільки державна виконавча служба є органом публічної влади. Всі ці відносини регулюються процесуальними нормами законодавства про виконавче провадження, які мають всі ознаки адміністративних процесуальних норм.

Отже, у правовідносинах виконавчого провадження завжди діє обов'язковий суб'єкт – державний виконавець, без якого правовідносини виникнути не можуть. Державний виконавець підпорядкований органам Міністерства юстиції України та, як представник виконавчої влади, наділений владними повноваженнями, а вимоги державного виконавця щодо виконання рішень є обов'язковими для усіх органів, організацій, посадових осіб, громадян і юридичних осіб на території України. Таким чином, безумовно, правовідносини у виконавчому провадженні можна назвати владними, в них відсутня рівність суб'єктів правовідносин.

У виконавчому провадженні знаходять захист не лише права суб'єктів цивільного процесу, але й права всіх інших осіб, що були встановлені в позасудовому порядку. Тому загальна кількість об'єктів захисту у виконавчому провадженні, порівняно з цивільним процесом, збільшується. В.М. Шерстюк вказує на специфіку суб'єктного складу правовідносин виконавчого провадження. З цією концепцією погоджується багато вчених, у

тому числі й І.М. Зайцев, який підкреслює, що “Основними процесуальними фігурами стають стягувач і боржник. У виконавчому провадженні немає осіб, що беруть участь у справі, свідків”.

Підтримуючи цю думку в цілому, потрібно зазначити, що сторонами виконавчого провадження крім осіб, які раніше брали участь у цивільному процесі як позивачі чи відповідачі можуть бути і громадяни, та організації, рішення стосовно прав та обов’язків яких були постановлені іншими юрисдикційними органами. За правилами виконавчого провадження здійснюється виконання не тільки рішень і ухвал суду, але й постанов багатьох інших юрисдикційних органів, зафіксованих у ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження».

Проаналізувавши ознаки адміністративно – правових та виконавчих правовідносин, можемо сказати, що останні, виникаючи під час примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, за своєю юридичною природою є адміністративними, так як:

1. Державна виконавча служба входить до структури Міністерства юстиції України, тобто примусове виконання рішень суду та інших юрисдикційних органів здійснюється органами виконавчої влади, і є функцією державного управління. Також до функцій державного управління можна віднести контроль за діями державних виконавців.

2. Державний виконавець має визначений законом правовий статус державного службовця.

3. Правовідносини, які виникають при проведенні виконавчих дій, слід визначити, як адміністративно-процесуальні.

4. Юридична відповідальність у виконавчому провадженні є адміністративною і передбачається нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення (ст.188-13 «Невиконання законних вимог державного виконавця»).

5. Державна виконавча служба є органом адміністративної юрисдикції.

Підсумовуючи викладене вище, необхідно наголосити, що правовідносини, що виникають під час примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, за своєю юридичною природою є адміністративними.

У зв’язку з тим, що адміністративний процес являє собою систему проваджень, що і складають його структуру, одним із таких проваджень адміністративного процесу повинно бути і виконавче провадження.

Тверезовська, А.Ю. Адміністративно-процесуальна природа правовідносин виконавчого провадження [Текст] / А.Ю. Тверезовська // Актуальні проблеми

**юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства :
матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня
2014 р. / Ред.кол.: В.С. Венедіктов, А.М. Куліш, М.М. Бурбика; За ред.: В.С.
Венедіктова, А.М. Куліша. - Суми : СумДУ, 2014. - С. 81-84.**